

AIOS OP DE HUISARTSENPOST

LEIDRAAD VOOR HET LEREN DIENSTDOEN

Herziene versie, 1 september 2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Schematisch overzicht <i>Leidraad Diensten</i>	4
1. Rollen op de huisartsenpost	5
2. Kenmerkende beroepsactiviteiten (KBA's)	5
3. Stapsgewijs en planmatig ontwikkelen	7
4. Verantwoordelijkheden	8
4a De aios	8
4b.De opleider	9
4c. Het opleidingsinstituut	10
4d.De huisartsenpost	10
4e.De opleidingscoördinator	10
4f. Huisartsopleiding Nederland, SBOH en InEen	11
Delegeren van verantwoordelijkheden	11
Tabel 1: Schematisch overzicht verantwoordelijkheden <i>Leidraad Diensten</i>	12
5. Voorzieningen	13
6. Opleidingseisen	13
7. Onderwijs spoedzorg	14
7a. Centraal landelijk onderwijs	
7b. Cursorisch onderwijs op het opleidingsinstituut	
7c. Leren en werken op de huisartsenpost	
8. Introductie cursus huisartsenpost	15
9. Registratie diensten	16
10. Inhoud (E-)Portfolio dienstdoen	16
11. Beoordeling bekwaamheid aios	16
12. Bekwaamheidsverklaring	17
13. Dienstdoen als consultarts/visitearts/telefoonarts	17
Gebruikte afkortingen en definiëring van begrippen	18
Bijlagen	
1. Opleidingscoördinator op de huisartsenpost	19

Inleiding

Deze Leidraad voor het leren dienstdoen (kortweg Leidraad Diensten) geldt als uitvoeringsregeling voor het leren dienstdoen op de huisartsenpost. Uitgangspunt hierbij is het waarborgen van het gezamenlijke doel: het adequaat opleiden van aios tot het leveren van spoedzorg.

Spoedeisende huisartsenzorg is één van de thema's in het Landelijk Opleidingsplan Huisartsgeneeskunde¹. Naast de spoedzorg tijdens de reguliere praktijken, zal de aios voornamelijk tijdens de avond- nacht- en weekenddienst ervaring hierin opdoen. De huisartsenpost biedt de aios hiertoe de gelegenheid.

De werkzaamheden van de huisarts op de huisartsenpost zijn te verdelen in vier rollen: consultarts, visite-arts, telefoonarts en regiearts (hoofdstuk 1). De regiearts rol is voorbehouden aan ervaren huisartsen, die hiervoor een speciale opleiding gevolgd hebben, en behoort niet tot de opleidingsdoelen van de opleiding.

Voor elk van de rollen – consult-, visite- en telefoonarts – moet de aios de benodigde kennis, vaardigheden en attitude verwerven, geconcretiseerd in de zogenoemde Kenmerkende Beroepsactiviteiten (KBA's). Opleider en aios bepalen aan de hand van de KBA's waar leerpunten liggen. Door middel van observaties en feedback beoordeelt de opleider de voortgang. Als hulpmiddel bij deze beoordeling kan gebruik worden gemaakt van de Korte Praktijkbeoordelingen (KPB's) (hoofdstuk 2).

Het dienstdoen op de huisartsenpost biedt aan aios de gelegenheid om zich te bekwamen in de uitvoering van de KBA's, met als doel de KBA's geleidelijk met supervisie op afstand uit te kunnen voeren. De opleider superviseert de aios tijdens de diensten. Het niveau van supervisie is afhankelijk van de ontwikkeling van de aios. Hoofdstuk 3 beschrijft de verschillende niveaus van supervisie.

Belangrijke aandachtspunten in de Leidraad Diensten zijn: de verantwoordelijkheden van de diverse bij de opleiding betrokken partijen (hoofdstuk 4), noodzakelijke voorzieningen (hoofdstuk 5) en de diverse opleidingseisen (hoofdstuk 6).

De overige hoofdstukken bestaan uit een overzicht van onderwijskundige zaken die ten behoeve van het leren dienstdoen op de post in de beide opleidingsperiodes in de huisartspraktijk aan bod komen (hoofdstuk 7 t/m 14).

Het kan zijn dat onderdelen van dit document niet helemaal aansluiten bij de specifieke situatie van de diverse opleidingsinstituten en huisartsenposten. Het is aan de betrokken partijen om lokale aanpassingen te maken in de geest van de aanbevelingen in dit document.

---

¹ www.huisartsopleiding.nl onder regelgeving/landelijk opleidingsplan/thema's en kba's/ spoedeisende zorg

Schematisch overzicht *Leidraad Diensten*

De *Leidraad Diensten* is onderverdeeld in de volgende onderdelen en hoofdstukken:

ONDERDEEL	NR	HOOFDSTUK
Aandachtspunten	1	Rollen
	2	KBA's
	3	Stapsgewijs en planmatig ontwikkelen
	4	Verantwoordelijkheden
	5	Voorzieningen
	6	Opleidingseisen
EERSTE OPLEIDINGSPERIODE IN DE HUISARTSPRAKTIJK		
Voorwaarden vooraf	7	Landelijk centraal onderwijs: STARTclass® jaar 1
	8	Introductie cursus huisartsenpost eerste jaar
Lerend werken jaar 1	7	Cursorisch onderwijs
	9	Registratie diensten
	10	(E-)Portfolio
	11	Beoordeling bekwaamheid aios als consultarts
	12	Bekwaamheidsverklaring consultarts
	13	Dienstdoen als consultarts
TWEEDE OPLEIDINGSPERIODE IN DE HUISARTSPRAKTIJK		
Voorwaarden vooraf	8	Introductie cursus huisartsenpost derde jaar
Lerend werken jaar 3	7	Cursorisch onderwijs
	9	Registratie diensten
	10	(E-)Portfolio
	11	Beoordeling bekwaamheid aios als visitearts/telefoonarts
	12	Bekwaamheidsverklaring visitearts/telefoonarts
	13	Dienstdoen in alle rollen met supervisie op afstand

1. Rollen op de huisartsenpost

De opleiding richt zich op drie rollen van de huisarts op de huisartsenpost: consultarts, visitearts en telefoonarts². Voor elke rol zijn de bijbehorende KBA's beschreven (zie hoofdstuk 2). De aios maakt zich deze rollen in de opleiding eigen.

- 1a. Na een introductieperiode op de huisartsenpost begint de aios als *consultarts*. Deze ziet de patiënten die naar de huisartsenpost komen na voorafgaande triage. De consulten betreffen vooral veel voorkomende, kortdurende klachten die door de patiënten als spoedeisend ervaren worden. Het morbiditeitspatroon tijdens het dienstdoen is vergelijkbaar met dat van een inloopspreekuur en van de spoedgevallen in een huisartspraktijk overdag. Ondanks het feit dat er in toenemende mate op de post medische informatie vanuit de huisartspraktijk beschikbaar komt, is de onbekendheid met de voorgeschiedenis en het medicatiegebruik van de patiënt een moeilijkheidsfactor in deze rol. Verder komt de aios vaker dan in de opleidingspraktijk ernstige ziektebeelden en spoedeisende situaties tegen. Bovendien kan tijdens deze Avond-Nacht-Weekend diensten (ANW-diensten) het omgaan met tijdsdruk een belangrijke factor zijn.
- 1b. Als *visitearts* wordt de aios vooral geconfronteerd met spoedgevallen, exacerbaties van bestaande ziektes en vastgelopen hulpverleningssituaties. In korte tijd kan de aios verschillende, vaak ernstige ziektebeelden zien. Goede samenwerking met chauffeur, ambulancedienst en de tweede lijn is hier belangrijk. Beheersing van Basic Life Support-technieken en ABCDE-systematiek is een vereiste.
- 1c. De *telefoonarts* heeft naast het triëren op urgentie ook de taak om de triagisten te superviseren en autoriseren. Deze rol heeft van de genoemde rollen de hoogste moeilijkheidsgraad en kan pas uitgevoerd worden als de aios voldoende ervaring als consultarts en visitearts heeft opgedaan. Kennis van de urgentiecriteria van het NTS (Nederlandse Triage Standaard) is van belang om de uitgevoerde triages van de triagisten te kunnen autoriseren en de criteria te kunnen toepassen bij van de triagisten overgenomen moeilijke triages.

NB: Op sommige huisartsenposten wordt de functie van telefoonarts uitgevoerd door een *regiearts*. Huisartsen die deze taak uitvoeren, hebben een aanvullende vervolgopleiding gehad. De regiearts heeft meer taken en bevoegdheden dan een telefoonarts. Een voorbeeld is het aansturen van andere artsen op de post en van visite rijdende huisartsen. Deze regietaken staan niet vermeld in de KBA's die de aios als telefoonarts moet leren beheersen en vallen dan ook buiten het opleidingstraject (zie ook inleiding).

2. Kenmerkende beroepsactiviteiten (KBA's)

Spoedeisende zorg is één van de thema's van het Landelijk Opleidingsplan Huisartsgeneeskunde. In dit hoofdstuk zijn de voor dit thema kenmerkende beroepsactiviteiten (KBA's) in een overzicht weergegeven. De KBA's kunnen gebruikt worden als onderlegger bij het formuleren van leerdoelen en het komen tot een plan van aanpak (hoe wil de aios leerdoelen gaan bereiken?).

Het is van belang dat de opleider de voortgang van de aios en het beheersingsniveau in de vorm van KBA's volgt en de aios van gerichte feedback voorziet. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van een Korte Praktijk Beoordeling (KPB). (zie E-portfolio).

Onderstaand zijn de KBA's gerangschikt naar de verschillende rollen. Een groot deel van de KBA's is voor meerdere rollen belangrijk. Het is dan ook van groot belang dat bij de voortgangsbeoordeling van bijvoorbeeld 'visitearts' ook de KBA's betrokken worden die beschreven zijn bij 'consultarts'. Immers de KBA's moeten dan worden uitgevoerd in andere omstandigheden zoals de thuissituatie met minder ondersteuning, bijkomende complicerende factoren (bereikbaarheid, omstanders, huisdieren) en andere samenwerkingspartners.

---

² Het onderscheid in rollen is een functionele indeling. Eén huisarts kan ook twee of drie rollen tegelijk uitvoeren.

A. Kenmerkende beroepsactiviteiten consultarts

Kenmerkende beroepsactiviteit	Omschrijving
1. Stelt het toestandsbeeld vast van een patiënt met acute ziektebeelden met behulp van de ABCDE systematiek en voert daarbij de noodzakelijke handelingen uit.	✓ Betreft bij het klinisch redeneren de urgentie en het toestandsbeeld, in plaats van alleen diagnose-gericht te denken. ✓ Verheldert de acute zorgvraag, inclusief psychiatrische en psychosociale crisissituaties, bij over het algemeen onbekende patiënten, zonder toegang tot aanvullende informatie (inzage HIS). ✓ Toont potentieel bedreigende ziekten en aandoeningen aan, of sluit deze uit; betreft hierbij het verschil in prevalentie, incidentie en a priori kans van spoedeisende zaken in de praktijk, op de post, ambulancezorg en SEH. ✓ Gaat op professionele wijze om met emoties, angst en ongerustheid, met oog voor ieders veiligheid.
2. Handelt getrieerde consulten naar urgentie af.	✓ Handelt getrieerde consulten en visites naar urgentie af, met een snelle inschatting: is dit spoed of niet. ✓ Betreft hierbij de richtlijnen van de InEen branche en de IGZ normen inzake hoe snel een patiënt geholpen dient te worden. ✓ Communiqueert doelgericht in spoedeisende crisissituaties, waaronder psychiatrische en psychosociale crisissituaties.
3. Legt bevindingen, diagnose en beleid vast en draagt deze helder over.	✓ Legt bevindingen, diagnose en beleid vast en draagt deze helder over aan collega's op de post, eigen huisarts, ambulancedienst, SEH arts en specialist, crisisdienst GGZ, en thuiszorg. ✓ Werkt samen met ambulanceverpleegkundigen en collega's op basis van overeenkomstige methodiek (ABCDE) en richtlijnen (zoals bij pijn op de borst, CVA etc.).
4. Superviseert gedelegeerde taken.	✓ Werkt in teamverband met vaak onbekende medewerkers, geeft leiding, delegeert taken, superviseert, en geeft en ontvangt feedback. ✓ Ondersteunt en staat open voor vragen van collega's en medewerkers.
5. Rapporteert voorkomende incidenten en analyseert deze op verbeterpunten in de acute zorgverlening.	✓ Draagt bij aan de patiëntveiligheid en de kwaliteit van zorg door het analyseren en rapporteren van 'Veilig Incident Melden.'
6. Bewaakt de vlotte afhandeling van de patiëntenstroom met als doel veilige, doelmatige en overbruggende zorg.	✓ Hanteert de wisselende werkdruk op basis van stressbestendigheid, overzicht, doelmatige consultvoering, en het scheiden van hoofd en bijzaken. Handelt direct af wat spoed is, en zet overbruggende zorg in voor wat bij de eigen huisarts behoort. - Voert voldoende werktempo om veilige en doelmatige zorg te bieden, bewaakt daarbij de persoonlijke professionele grenzen.

B. Kenmerkende beroepsactiviteiten visitearts

Kenmerkende beroepsactiviteit	Omschrijving
7. Bepaalt het medisch beleid in samenwerking met andere (para)medische hulpverleners en mantelzorgers.	✓ Onderbouwt beleid ten aanzien van het insturen voor behandeling in het ziekenhuis, dan wel thuisbehandeling met inschakeling van andere (para) medische hulpverleners en mantelzorgers. ✓ Instrueert mantelzorgers /aanwezigen in de thuissituatie.

	✓ Maakt gebruik van de andere disciplines in de spoedeisende zorgverlening; verwijst, delegeert en werkt planmatig samen op basis van de regionale medisch-sociale kaart 'spoedzorg.' ✓ Gebruikt de medische uitrusting in de praktijk, op de post of de dienstauto.
8. Handelt visites naar urgentie af en conform de regelgeving ten aanzien van spoedritten.	✓ Hanteert de juiste balans tussen een veilige en doelmatige inzet van zorg in verhouding tot de kosten en de belasting van het systeem.

C. Kenmerkende beroepsactiviteiten telefoonarts

Kenmerkende beroepsactiviteit	Omschrijving
9. Trieert telefonisch, stelt de urgentie vast, bepaalt het medisch beleid en geeft instructies in begrijpelijke taal.	✓ Bouwt voldoende veiligheidscontroles in (bijv. patiënt terug laten bellen, doorvragen met specifieke aandacht voor alarmsymptomen, autoriseren), gezien het ontbreken van non-verbale communicatie en het niet kunnen verrichten van lichamelijk onderzoek. ✓ Legt uit in begrijpelijke taal. ✓ Gaat om met moeilijke situaties, beheerst conflicten. ✓ Trieert van de triagist overgenomen acute zorgvragen op urgentie, en zet de bijbehorende hulpverlening in (consult, visite, ambulancedienst), middels een heldere overdracht van gegevens.
10. Autoriseert binnen de tijdsnorm het handelen van de triagist.	✓ Geeft feedback aan de assistente, past door de assistente verstrekte adviezen zo nodig aan. ✓ Verzamelt zo nodig aanvullende informatie (bij triagist, patiënt, verpleegkundige, extern dossier); en geeft gerichte feedback aan de triagist.
11. Fungeert als eerste aanspreekpunt voor SEH, ambulance, apotheek, GGZ, thuiszorg en politie.	✓ Bewaakt het overzicht, integreert informatie vanuit verschillende standpunten, en draagt op professionele wijze uit wat de rol van de huisarts (de spoedpost) is.

3. Stapsgewijs en planmatig ontwikkelen

In hoofdstuk 2 zijn de werkzaamheden van de huisarts op de huisartsenpost functioneel ingedeeld naar rollen en is er een volgorde aangegeven waarin de aios zich de KBA's eigen maakt die behoren bij de rol consult-, visite- en telefoonarts. Op veel huisartsenposten vindt geen toedeling van rollen plaats en vervult de huisarts tijdens de dienst meerdere rollen. Het is sterk aan te raden te focussen op één van de rollen passend bij de fase van de opleiding om de voortgang van de aios hierin te beoordelen en de benodigde bekwaamheidsverklaring af te geven.

In de vorige versies van De Leidraad werden fasen van zelfstandigheid gehanteerd. In deze versie is ervoor gekozen om de ontwikkeling van de aios te relateren aan het benodigde niveau van supervisie.

De opleider superviseert de aios tijdens de diensten. Het niveau van supervisie is afhankelijk van de ontwikkeling van de aios. Grosso modo worden de volgende niveaus van supervisie onderscheiden:

1. De aios observeert de opleider.
2. De opleider observeert de aios: directe supervisie.
3. De aios werkt zonder directe supervisie met ad hoc observatie (video/ meekijkmodule video). De opleider is direct fysiek beschikbaar.
4. De aios werkt zonder directe supervisie. De opleider is niet meer fysiek aanwezig, maar wel beschikbaar en bereikbaar. Nabespreking op initiatief van aios en/of opleider.

Centraal hierin staat het oordeel van zowel opleider als aios of de bij de betreffende rol behorende KBA's aan de aios toevertrouwd kunnen worden, zonder directe supervisie met beschikbare en bereikbare supervisie op afstand (niveau 4).

Supervisie	Aios	Opleider
Niveau 1	observeert	modelling
Niveau 2	voert uit in bijzijn opleider	directe supervisie
Niveau 3	doet dienst	supervisie direct beschikbaar
Niveau 4	doet dienst	supervisie op afstand beschikbaar

Over het algemeen zal de aios in de laatste drie maanden van de opleiding dienstdoen met beschikbare supervisie op afstand (niveau 4). Omdat in deze fase de aios de werkzaamheden van een volwaardige huisarts verricht en veelal de diverse rollen tijdens één dienst afwisselend of tegelijkertijd vervult, is het belangrijk om momenten van observatie en nabespreking in te lassen om te beoordelen of de aios hiertoe daadwerkelijk in staat is. Hierbij is ook van belang dat de aios kan voldoen aan de werkdruk op de huisartsenpost.

De opleider kan hiervoor tijdens een dienst (deels) aanwezig zijn om de aios te observeren. Dit kan fysiek of door middel van de video/meekijkmodule. Op een aantal posten is er de faciliteit om via video vanuit een naburige ruimte de aios te observeren en zo nodig meteen feedback te geven. De opleider kan zijn/haar observaties vastleggen m.b.v. de Korte Praktijk Beoordeling (KPB).

Verder kan de opleider gerichte informatie over het functioneren van de aios inwinnen bij triagisten, regie/telefoonarts of dienstdoende collega-huisartsen en dit tijdens een nagesprek van de dienst met de aios bespreken.

4. Verantwoordelijkheden

Binnen de *Leidraad Diensten* is sprake van twee soorten verantwoordelijkheden: ten aanzien van de patiëntenzorg en ten aanzien van de opleiding. Binnen het leerproces dat zich tijdens de dienst afspeelt hebben alle partijen die op de huisartsenpost bij de opleiding van de aios betrokken zijn ieder een eigen specifieke verantwoordelijkheid.

Belangrijk uitgangspunt bij dit hoofdstuk is dat opleiders en aios onder de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) vallen. Op basis van de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO) draagt de opleider de professionele verantwoordelijkheid voor de inhoud van de zorg die door de aios geleverd wordt (kaderbesluit CHVG). De huisartsenposten vallen onder de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz). De Wkkgz stelt slechts globale eisen aan de te verlenen zorg. De eigen verantwoordelijkheid van de zorginstelling (in dit geval de huisartsenpost) voor kwalitatief goede zorg is het uitgangspunt.

De individuele zorginstelling (of koepelorganisatie) moet de algemene eisen die de wet stelt zelf nader uitwerken en invullen. De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) houdt toezicht op de naleving van de Wkkgz. Omdat de Wkkgz de eerste verantwoordelijkheid voor het leveren van goede zorg bij de zorginstelling zelf legt, zal het accent bij het toezicht vooral liggen op de manier waarop een instelling de eigen kwaliteit bewaakt, beheerst en verbetert. De overheid blijft eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorgverlening in Nederland.

Als een beroepsbeoefenaar in een instelling in de reguliere zorg niet voldoet aan de in de Wet BIG gestelde eisen, verleent de instelling geen goede zorg.

Hieronder worden de verantwoordelijkheden per betrokken partij besproken.

4a. De aios

T.a.v. de patiëntenzorg:

De aios is zelfstandig bevoegd om patiëntenzorg te leveren, verantwoordelijk voor zijn eigen medisch handelen en

onderworpen aan het Wettelijk tuchtrecht. Bij eventuele klachten valt de aios onder de klachtenregeling van de opleider. Hoewel de aios wettelijk bevoegd is alle handelingen zelfstandig te verrichten beschikt hij niet in alle gevallen over de benodigde bekwaamheid. De aios dient te allen tijde zelf te beoordelen of hij bekwaam is om de gevraagde opdracht uit te voeren. Als hij zich niet bekwaam acht, meldt hij dat bij de geringste twijfel aan de opleider. De opleider dient zich dan in de situatie te verdiepen en te besluiten of hij afgaat op de informatie van de aios dan wel de patiënt eerst zelf wil zien. Vervolgens geeft hij afhankelijk van de situatie de aios een advies of besluit om de verantwoordelijkheid over te nemen. Als de opleider op dat moment niet lijfelijk aanwezig is kan dit overleg ook telefonisch plaatsvinden. De eigen verantwoordelijkheid kan ertoe leiden dat in zeer urgente situaties, waarin geen tijd is om zelf de patiënt te gaan beoordelen, de aios of de opleider besluit om de patiënt direct in te sturen naar de Spoedeisende Hulp van het ziekenhuis.

T.a.v. de opleiding:

De aios heeft de verantwoordelijkheid om de benodigde competenties te verwerven en is verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces hierin. Hij stelt samen met de opleider zijn individuele opleidingsplan op. Daarin wordt aangegeven welk niveau van supervisie noodzakelijk is en op welke wijze het volgende niveau zal bereiken. Dit impliceert dat de aios dient aan te geven op welke wijze hij de KBA's in de drie rollen denkt te gaan beheersen. Daartoe houdt hij in het ePortfolio (zie hoofdstuk 10) bij welke resultaten hij behaalt bij toetsen en beoordeling.

4b. De opleider

T.a.v. de patiëntenzorg:

De opleider is verantwoordelijk voor de patiënten waarmee hij een behandelrelatie aangaat, ook als hij deze huisartsgeneeskundige zorg tijdens het dienstdoen (onder zijn begeleiding) overdraagt aan een aios. In die zin is de opleider eindverantwoordelijk voor de door de aios geleverde patiëntenzorg. Echter, als de aios in de door hem geboden patiëntenzorg een individuele fout maakt, is de opleider in tuchtrechtelijke zin *niet* verantwoordelijk, *mits*:

1. De opleider zich ervan heeft vergewist dat de kwaliteit van de organisatie op de huisartsenpost zodanig is dat de aios in staat geacht kan worden om adequate patiëntenzorg te leveren (zoals de aanwezigheid van protocollen en werkafspraken, de aanwezigheid van voldoende ondersteunend personeel en het afstemmen van de opdrachten op de werkdruk in relatie tot de personele bezetting).
2. De opleider heeft gezorgd voor een adequate begeleiding van de aios, te weten:
  - de opleider moet zich er steeds van vergewissen of de zorg voor een patiënt aan de aios gedelegeerd kan worden: is de aios bekwaam op dit gebied?
  - de opleider moet achteraf beoordelen of de door de aios geleverde patiëntenzorg adequaat is geweest;
  - de opleider moet zich ervan vergewissen dat de aios in staat is om goed in te schatten wanneer hij de opleider moet consulteren;
  - de opleider is te allen tijde voor de aios bereikbaar en beschikbaar voor consultatie en overleg;
  - de opleider dient desgevraagd de situatie ter plekke te komen beoordelen.

T.a.v. de opleiding:

De opleider deelt de verantwoordelijkheid voor de opleiding van de aios op de post met de aios (zie 4a), het opleidingsinstituut (zie 4c), de huisartsenpost (zie 4d) en de SBOH (zie 4f).

De eerste taak van de opleider is het inwerken van de aios op de huisartsenpost. Vervolgens is de opleider ervoor verantwoordelijk dat de aios begeleid wordt bij het stapsgewijs groeien in de diverse rollen.

De opleider is – samen met de aios – verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van een individueel opleidingsplan. Dit impliceert dat de opleider tijdens en of na de dienst tijd dient vrij te maken voor onderwijs aan de aios. Dit kan in de vorm van consultatie, dagrapportage, consultbespreking of bespreking van de consultvoering (via directe observatie of via video-opnames)³.

De opleider zorgt – samen met het opleidingsinstituut – voor een systematische beoordeling van en controle op het functioneren van de aios (zie hoofdstuk 11).

De opleider bewaakt de werkbelasting van de aios in die zin dat leren nog steeds mogelijk blijft. Dit geldt zowel voor overbelasting als voor onderbelasting. Ook draagt de opleider er zorg voor dat de problematiek van de zorgvraag congruent is met de fase van de opleiding waarin de aios verkeert.

---

³ Zie verder de Handreiking "Leren en werken op de huisartsenpost" (2016)

De opleider is verantwoordelijk voor een voldoende aanbod van diensten, opdat de aios de ruimte heeft om zich de benodigde KBA's eigen te maken en kan voldoen aan het minimaal aantal te verrichten diensten (zie hoofdstuk 6). De opleider is te allen tijde bereikbaar en beschikbaar voor consultatie door de aios. Ook is de opleider bij eventuele vragen of problemen m.b.t. het functioneren van de aios aanspreekpunt voor andere huisartsen en zorgverleners.

4c. Het opleidingsinstituut

T.a.v. de opleiding:

Het opleidingsinstituut is verantwoordelijk voor de volgende aspecten van de opleiding van de aios op de huisartsenpost:

- organisatie van een introductie cursus, in samenwerking met de post (zie hoofdstuk 8);
- cursorisch onderwijs (zie hoofdstuk 7);
- ontwikkeling van onderwijs op de post, in samenwerking met de post;
- toetsing en beoordeling van de aios (samen met de opleiders, zie hoofdstuk 4b);
- scholing van opleiders;
- aanstelling van een opleidingscoördinator, in overeenstemming met de huisartsenpost (zie bijlage 1).

4d. De huisartsenpost

T.a.v. de patiëntenzorg:

Een huisartsenpost is in het kader van de Wkkgz verplicht erop toe te zien dat de op de huisartsenpost werkzame personen goed zorg leveren. Dat geldt dus ook voor de aios. Daarom dient de huisartsenpost na te gaan of:

- de aios de introductie cursus heeft gevolgd;
- er werkafspraken zijn waarin opleider en aios hebben vastgelegd hoe zij onderling hun verantwoordelijkheid t.a.v. de patiëntenzorg hebben geregeld (zie hoofdstuk 4a en 4b);
- de aios een geldige bekwaamheidsverklaring heeft tijdens het dienstdoen in één van de drie rollen met supervisie op afstand (zie hoofdstuk 13).

Als de huisartsenpost van oordeel is dat een aios of opleider niet aan de in dit rapport gestelde eisen voldoet kan de huisartsenpost besluiten om de opleidingsrelatie op te schorten of te staken.

T.a.v. de opleiding:

De huisartsenpost heeft een faciliterende taak in de ontwikkeling van de aios en supervisie op afstand door de opleider mogelijk te maken (zie hoofdstuk 5). De post is – met het opleidingsinstituut – mede verantwoordelijk voor:

- het organiseren van een introductie cursus voor aios;
- het faciliteren van gelegenheid (in ruimte en tijd) tijdens de dienst voor de begeleiding van de aios door de opleider;
- het faciliteren van onderwijs op de post in samenwerking met het opleidingsinstituut (besteding tweede tranche gelden⁴).
- het geven van de gelegenheid aan de aios om dienst te doen met supervisie op afstand vóór de 8^e maand van het 3^e opleidingsjaar, zodat de opleider kan beoordelen of de aios hiertoe bekwaam is.

Ook biedt de huisartsenpost aan de opleidingscoördinator de gelegenheid om zijn taken uit te voeren.

4e. De opleidingscoördinator

Ten behoeve van de borging van de kwaliteit van de huisartsopleiding is afgesproken om een aparte functionaris verantwoordelijk te maken voor de coördinatie van de opleiding van aios op de huisartsenpost.

De opleidingscoördinator fungeert als een *trait d'union* tussen de bij de opleiding van de aios op de post betrokken partijen. In bijlage 1 zijn profiel, taken, positie en mogelijke aanstelling van een opleidingscoördinator op de huisartsenpost beschreven.

De verantwoordelijkheden van de opleidingscoördinator zijn:

T.a.v. de patiëntenzorg:

De opleidingscoördinator heeft géén verantwoordelijkheid t.a.v. de patiëntenzorg.

T.a.v. de opleiding:

- het coördineren van de inhoud van de opleiding (onderwijs);

---

⁴ Zie Mantelovereenkomst Huisartsopleiding Nederland, SBOH en InEen (te vinden op www.huisartsopleidingnederland.nl)

- het coördineren van logistieke aspecten van de opleiding (introductie cursus, randvoorwaarden);
- het afstemmen van het beleid m.b.t. opleiding tussen opleidingsinstituut en huisartsenpost;
- aanspreekpunt voor opleiders, aios, huisartsenpost en opleidingsinstituut.

4f. Huisartsopleiding Nederland, SBOH en InEen

De verantwoordelijkheden van Huisartsopleiding Nederland, SBOH en InEen ten aanzien van de huisartsenpost en de aios zijn vastgelegd in een mantelovereenkomst tussen deze drie partijen.

Delegeren van verantwoordelijkheden

Er kunnen zich situaties voordoen waarin de opleider de begeleiding van de aios m.b.t. het dienstdoen tijdelijk moet overdragen aan een andere opleider, hier verder aangeduid als de waarnemend opleider. Een concrete situatie doet zich voor als de opleider een bepaalde rol, bijvoorbeeld die van telefoonarts, niet zelf vervult op de huisartsenpost of dat de opleider zelf niet voldoende diensten kan aanbieden om de aios de gelegenheid te geven aan de gestelde eisen te voldoen.

Een opleider kan de verantwoordelijkheid voor de door de aios verrichte patiëntenzorg alleen delegeren aan een andere opleider als voldaan is aan de volgende voorwaarden:

- de aios is – naar het oordeel van de opleider – goed in staat om in te schatten wanneer hij de opleider moet consulteren (direct invoeren van supervisie);
- bij de overdracht wordt de mate van bekwaamheid van de aios aangegeven en welk niveau van supervisie noodzakelijk is;
- de aios stemt in met de beoogde waarnemend opleider.

De opleider waarborgt dat hij voldoende zicht heeft op de competentieontwikkeling van de aios tijdens het dienstdoen. Voorwaarden hiervoor zijn het doen van voldoende gezamenlijke diensten en, in geval van begeleiding van de aios door een waarnemend opleider, voor een gerichte overdracht betreffende het functioneren van de aios vooraf en na de dienst.

Een niet-opleidende huisarts kan als waarnemend opleider optreden, mits deze voldoet aan de volgende strikte voorwaarden:

- minimaal 5 jaar praktijkervaring (ten minste 0,5 fte);
- ten minste 20 diensten verricht op de betreffende huisartsenpost;
- aantoonbare affiniteit met opleiden.

Het delegeren van de verantwoordelijkheid voor de *opleiding* van de aios aan een andere huisarts kan geheel of gedeeltelijk plaatsvinden. De noodzaak om de volledige opleidingsverantwoordelijkheid aan de waarnemend opleider te delegeren is echter zelden aanwezig. Meestal is het voldoende om alleen het bieden supervisie, het geven van feedback en de nabespreking van de betreffende dienst te delegeren. De overige opleidingsaspecten blijven onder de verantwoordelijkheid van de eigen opleider vallen. Zo kan de casuïstiek die de aios tijdens de dienst heeft gezien ook in een later stadium met de vaste opleider worden nabesproken.

Tabel 1: Schematisch overzicht verantwoordelijkheden *Leidraad Diensten*

In dit overzicht wordt voor ieder onderdeel en hoofdstuk van de *Leidraad Diensten* aangegeven wie primair (P) en wie ondersteunend (O) verantwoordelijk is voor het uitvoeren ervan. Afhankelijk van het onderwerp kunnen meerdere actoren primair verantwoordelijk zijn.

ONDERDEEL	NR	HOOFDSTUK	AIOS	HAO	INST	HAP
Aandachts- punten	1	Rollen	P	O	O	O
	2	KBA's	P	O	O	O
	3	Stapsgewijs en planmatig ontwikkelen	P	O	O	O
	4	Verantwoordelijkheden	P	P	P	P
	5	Voorzieningen			O	P
	6	Opleidingseisen	P	O	P	
EERSTE OPLEIDINGSPERIODE IN DE HUISARTSPRAKTIJK						
Voorwaarden vooraf	7	STARTclass® jaar 1			O	
	8	Introductie cursus huisartsenpost eerste jaar			P	P
		UZI-pas	p			
Lerend werken jaar 1	7	Cursorisch onderwijs			P	
	9	Registratie diensten	P	O	O	
	10	(E-)Portfolio	P	O	O	
	11	Beoordeling bekwaamheid dienstdoen als consultarts	P	P		
	12	Bekwaamheidsverklaring consultarts	P	P		
TWEDE OPLEIDINGSPERIODE IN DE HUISARTSPRAKTIJK						
Voorwaarden vooraf	8	Introductie cursus huisartsenpost derde jaar			P	P
Lerend werken jaar 3	7	Cursorisch onderwijs			P	
	9	Registratie diensten	P	O	O	
	10	(E-)Portfolio	P	O	O	
	11	Beoordeling bekwaamheid visitearts/telefoonarts	P	P		
	12	Bekwaamheidsverklaring visitearts/telefoonarts	P	P		
	13	Dienstdoen in alle rollen met supervisie op afstand	P	P		O

5. Voorzieningen

De huisartsenpost heeft een faciliterende taak bij de opleiding van de aios. De op de huisartsenpost aanwezige voorzieningen bepalen mede of er een goed opleidingsklimaat voor aios te realiseren is. De huisartsenpost wordt hierin gefaciliteerd door opleidingsgelden⁵.

Gewenste voorzieningen zijn:

- een adequate ruimte voor de aios om spreekuur te doen;
- voldoende en adequaat instrumentarium;
- gelegenheid (in ruimte en tijd) voor onderwijs;
- faciliteiten om een aios te observeren via video-opnames;
- een dienstrooster dat rekening houdt met het benodigde niveau van supervisie van de aios (zie hoofdstuk 3);
- een feedbackmodule met eigen inlogcode voor de aios die de aios huisartsgeneeskunde vervolginformatie verstrekt over de door hem behandelde patiënten op de huisartsenpost;
- toegang tot internet t.b.v. raadplegen literatuur;
- indien van toepassing: slaapgelegenheid;
- een mededeling in de wachtkamer dat er aios op de post werkzaam zijn en dat het mogelijk is dat de patiënt geholpen wordt door een huisarts in opleiding.

6. Opleidingseisen

De aios dient tijdens de opleiding een bekwaamheidsverklaring te verwerven voor elk van de drie rollen op de huisartsenpost: consult-, visite- en telefoonarts (zie hoofdstuk 12). De bekwaamheidsverklaring consultarts dient uiterlijk ten tijde van de selectieve voortgangsbeoordeling eerste opleidingsperiode in de huisartspraktijk (10^e maand) verworven te zijn. De bekwaamheidsverklaringen visitearts c.q. telefoonarts dienen uiterlijk in de 6e maand van de tweede opleidingsperiode in de huisartspraktijk verworven te zijn zodat de aios voor de 8^e maand van jaar 3 een aantal diensten met supervisie op afstand kan doen en de opleider de bekwaamheid van de aios hierin kan beoordelen.

Het minimum aantal diensten is vastgesteld op 20, in zowel de eerste als in de tweede opleidingsperiode in de huisartspraktijk.

Van de 20 diensten in de tweede opleidingsperiode dienen 5 diensten onder supervisie op afstand gedaan te worden (hoofdstuk 13), waarvan bij voorkeur 2 nachtdiensten. De nachtdienst biedt bij uitstek de gelegenheid om de 3 rollen afwisselend te vervullen en de bekwaamheid hierin te laten zien. Een nachtdienst mag niet voorafgaan aan de dag voor cursorisch onderwijs.

Wanneer een opleidingsperiode korter duurt dan 12 maanden, wordt het minimaal aantal te verrichten diensten naar rato bijgesteld. Het aantal diensten met supervisie op afstand blijft 5.

Het hier aangegeven aantal diensten is richtinggevend om voldoende gelegenheid te bieden aan aios om de KBA's behorende bij de 3 rollen te leren beheersen en verantwoord dienst te kunnen doen. Afhankelijk van de vorderingen van de aios kan het aantal diensten hoger liggen of, bij hoge uitzondering, lager bij snelle ontwikkeling van de aios in de beheersing van de KBA's.

Het is mogelijk dat de aios in één van de opleidingsperioden in de huisartspraktijk werkzaam is bij een huisarts die geen dienst doet op een huisartsenpost, maar in een waarneemgroep. Aios worden minstens één opleidingsperiode in de huisartspraktijk ingedeeld bij een huisarts die dienst doet op een huisartsenpost.

Onder een dienst wordt verstaan een avond-, nacht- en weekenddienst zoals ingeroosterd door de huisartsenpost waarbij

---

⁵ Zie Mantelovereenkomst Huisartsopleiding Nederland, SBOH en InEen (te vinden op www.huisartsopleidingnederland.nl)

de opleider aangesloten is. Over het algemeen is de duur van de dienst 8 – 9 uur, in een enkel geval zijn er diensten met een kortere duur. De aios volgt het dienstrooster van de opleider met een gelijkmatige spreiding van de diensten. Mocht de opleider zich in laten inroosteren voor een selectie van diensten en daardoor structureel bepaalde diensten niet aan kan bieden aan de aios, dan is het de verantwoordelijkheid van de opleider, dat de aios de gelegenheid krijgt om aan een gelijkmatige spreiding van de diensten kan voldoen. Alleen diensten van 5 uur of langer tellen mee. De grenzen van de werktijden zijn vastgelegd in het arbeidstijdenbesluit en de cao.

7. Onderwijs spoedzorg

Het goed beheersen van spoedeisende vaardigheden (BLS/AED, toepassen ABCDE–methodiek) is een voorwaarde voor het leveren van veilige spoedeisende zorg. De aios wordt hierin adequaat getraind tijdens het ondersteunend onderwijs, dat als volgt is opgebouwd.

7a. Centraal landelijk onderwijs

Alle aios nemen deel aan het landelijk onderwijsprogramma: de STARtclass®. Dit is een cursus spoedzorg die onder auspiciën van Huisartsopleiding Nederland en gefaciliteerd door de SBOH wordt aangeboden in de Schola Medica te Utrecht⁶.

Alle eerstejaars aios volgen in het 1e kwartaal van hun opleiding de STARtclass® jaar 1 om beter voorbereid te zijn op het leveren van spoedzorg in de huisartsenpraktijk, zowel overdag als tijdens diensten in avond, nacht en weekend op de huisartsenpost. Na afloop ontvangen aios een deelnamecertificaat en een certificaat van de in de cursus opgenomen BLS/AED training. Dit certificaat is nodig om op de huisartsenpost werkzaam te mogen zijn.

Vorbereidend op de klinische stage volgen de daarvoor in aanmerking komende tweedejaars aios de STARtclass® jaar 2. Tijdens beide cursussen worden aios getraind en getoetst in:

- de systematische benadering van patiënten met ernstige stoornissen en bedreigingen in de vitale functies (de ABCDE–methodiek). Centraal hierbij staat het daadwerkelijk oefenen van voor de huisartsenpost en/of SEH–afdeling realistische scenario's, uitgebeeld door getrainde simulatiepatiënten.
- Een aantal spoedeisende vaardigheden (zoals het inbrengen van een neustampon, blaaskatheter, infuus, hechten, etc).
- De principes en urgentiecriteria van de Nederlandse Triage Standaard (NTS) en de toepassing hiervan.
- Informatieoverdracht en samenwerking met ketenpartners.

Aanvullend ter voorbereiding op de klinische stage, STARtclass 2:

- ECG en röntgendiagnostiek.
- Letsels van het steun– en bewegingsapparaat.
- Chirurgische vaardigheden.
- Spoedeisende problemen en ziekten; voorkomen, diagnostiek en behandeling in afstemming met instituutsonderwijs.

Huisartsopleiders kunnen desgewenst de STARclass® volgen. Dit is een compacte versie van de STARtclass®.

7b. Cursorisch onderwijs op het opleidingsinstituut

Dit onderwijs sluit aan bij de fase van de opleiding waarin de aios zich bevindt. Het leerproces van de aios wordt op vaste tijden met opleider en groepsbegeleiders geëvalueerd. Het cursorisch onderwijs is afgestemd met het landelijk onderwijs en gericht op het leren en werken op de huisartsenpost en op het verwerven van de onderliggende competenties bij de diverse KBA's, zoals:

In de eerste opleidingsperiode (jaar 1)

- Diagnostiek en behandeling van verschillende spoedeisende problemen en ziekten.
- Doelgericht communiceren in spoedeisende situaties.
- Forensische geneeskundige aspecten als natuurlijk en niet–natuurlijk overlijden.

---

⁶ <http://www.huisartsopleiding.nl/aios/landelijk-onderwijs/spoedzorg>

- Met beperkte of zonder informatie van voorgeschiedenis en medicatiegebruik maken van beleid en het onderkennen van de valkuilen hierbij.
- De wet BIG en WGBO; het gedeelte van de wet betreffende delegeren van taken, de bevoegdheden en taken van het ondersteunend personeel.
- De rol van professionele ervaring (*experience*) en wetenschappelijke kennis (*evidence*) bij besluitvorming tijdens het dienstdoen.
- Tijdmanagement bij het werken in een dienstenstructuur en het onder druk kunnen werken.

In de tweede opleidingsperiode (jaar 3)

- Opfriscursus ABCDE-scenario, Basic Life Support en AED.
- Delegeren van taken naar en het superviseren van assistentes.
- Het triëren van een telefonische hulpvraag en het onderkennen van de hierbij aanwezige valkuilen.
- Het omgaan met de invloed van het dienstdoen op het privéleven.
- Specifieke situaties in de communicatie tussen huisarts en patiënt tijdens het dienstdoen, zoals:
  - het onderkennen van vormen van wederzijdse beïnvloeding tussen patiënt en huisarts die specifiek zijn voor het werken tijdens diensten;
  - het uitvoeren van een efficiënte consultvoering bij patiënten met gecompliceerde psychosociale problematiek waarbij voorinformatie ontbreekt;
  - het omgaan met situaties waarin patiënten hun verzoek om hulp op agressieve wijze presenteren;
  - het op professionele wijze hanteren van een conflict met een patiënt.

Bovenstaande globale verdeling en inhoud is continu aan verandering onderhevig. Voor een actueel overzicht raadpleeg de websites van Huisartsopleiding Nederland en de opleidingsinstituten.

7c Leren en werken op de huisartsenpost

Aandacht en gelegenheid (ruimte en tijd) voor onderwijs op de huisartsenpost is een belangrijk onderdeel in het continuüm spoedzorg. Dienstdoen op de post vereist andere competenties dan in de praktijk overdag. Er zijn op de post veel mogelijkheden om het leereffect voor aios te vergroten. Aan het invoeren van ruimte en tijd voor onderwijs op de post zitten echter veel haken en ogen; met name de tijdsdruk is een belemmerende factor. Er moet immers ook patiëntenzorg geleverd worden. Toch is de huisartsenpost een ideale leerwerkplek om aios te trainen in het bieden van spoedzorg. Het is een taak en uitdaging voor alle bij het onderwijs aan aios betrokken instanties om ruimte en aandacht te creëren voor het invoeren van tijd voor onderwijs op de post. Het is daarbij van belang dat ook niet-opleidende huisartsen en de medewerkers op de post de noodzaak hiervan inzien en het creëren van de gewenste ruimte hiervoor ondersteunen. Om die reden heeft de SBOH zogenaamde leergelden beschikbaar gesteld om waarneming in te zetten als compensatie van de mogelijke vertraging door onderwijs. Voor meer informatie en voorbeelden van de inzet van de leergelden zie de handreiking *Leren en werken op de huisartsenpost* (www.huisartsopleiding.nl).

8. Introductiecursus huisartsenpost

Een goede introductie van de aios die gaat deelnemen aan de diensten op de huisartsenpost is een voorwaarde voor een goed leerproces. Hierbij dient aandacht besteed te worden aan de volgende aspecten:

- organisatie (openingstijden, werkindeling, roostering, reglement);
- infrastructuur (spreekkamers, communicatiesysteem, auto's);
- kennismaken met het op de post gebruikte instrumentarium (koffers, reanimatieapparatuur);
- karakter en omvang waarneemgebied;
- wijze van samenwerking met andere medewerkers in de gezondheidszorg;
- veiligheidsmaatregelen;
- taken en bevoegdheden van het ondersteunend personeel;
- kennismaking met het registratiesysteem voor het raadplegen en registreren van medische gegevens;
- invoering van de aios als medewerker binnen het registratiesysteem;
- kennismaking met het feedbacksysteem en de opnameapparatuur;

- medisch beleid (triage, protocollen);
- kwaliteitsbeleid (delegeren, autoriseren, klachtenregeling, nascholing);
- afspraken over de wijze waarop de door de aios verrichte werkzaamheden geautoriseerd worden;
- afspraken over de wijze waarop taken van de opleider gedelegeerd kunnen worden aan andere huisartsen;
- afspraken over de voorwaarden waaronder de aios dienst kan doen met supervisie op afstand.

Aios zijn verplicht om een introductie cursus te volgen voordat ze op de betreffende huisartsenpost werkzaam mogen zijn. De introductie cursus vindt plaats tijdens praktijkguren van de aios.

In gezamenlijk overleg stellen opleidingsinstituut en huisartsenposten programma en data van de introductie cursus samen op basis van de hierboven genoemde punten. De huisartsenpost is samen met de opleidingscoördinator verantwoordelijk voor de uitvoering van de introductie cursus.

9. Registratie diensten

De aios is verplicht een registratie bij te houden van de door hem uitgevoerde leeractiviteiten voor zover vermeld in hoofdstuk 10. Deze gegevens neemt hij op in zijn (E-)Portfolio.

10. Inhoud (E-)Portfolio dienstdoen

In het (e-)Portfolio verzamelt de aios *documenten* waaruit zijn ontwikkeling blijkt, zoals:

- Individueel Opleidingsplan spoedzorg
- Gevolgd onderwijs; STARtclassen, introductie cursus, etc;
- Certificaten; Basis Life Support (BLS), Automatische Externe Defibrillator (AED);
- Overzicht van de verrichte diensten (zie hoofdstuk 9);
- Korte Praktijk Beoordelingen (KPB's);
- Checklist bekwaamheidsverklaring;
- Bekwaamheidsverklaringen consult-, visite-, telefoonarts.

Deze lijst is niet uitputtend en aan verandering onderhevig. Raadpleeg de documentenlijst van het (e-)Portfolio.

11. Beoordeling bekwaamheid aios

Gedurende de opleiding van de aios komt er een moment waarop de opleider moet bepalen of een aios voldoende bekwaam is als consultarts, visitearts of telefoonarts op de huisartsenpost.

Dit is een formele stap die niet alleen van belang is voor opleider en aios, maar ook voor de huisartsenpost (zie hoofdstuk 4). Om die reden is het noodzakelijk dat de opleider zijn oordeel over de bekwaamheid vastlegt in een bekwaamheidsverklaring voor elk van de drie rollen (zie hoofdstuk 12).

Een hulpmiddel voor de beoordeling van de bekwaamheid is de 'checklist bekwaamheidsbepaling' (zie E-portfolio).

Bij de beoordeling dient de opleider in ieder geval na te gaan of de aios heeft laten zien dat hij de voor de betreffende rol vereiste KBA's beheerst. Aanbevolen wordt om dit te doen met behulp van de KPB's (zie hoofdstuk 2). Bij het beoordelen van de bekwaamheid van de aios moet ook rekening gehouden worden met het productieniveau (werktempo) dat in die fase van de opleiding van een aios verwacht kan worden.

12. Bekwaamheidsverklaring

De 'bekwaamheidsverklaring' is een verklaring die wordt opgesteld op basis van een positieve beoordeling dat aan de aios de KBA's, behorende bij de betreffende rol (consult-, visite-, telefoonarts), kunnen worden toevertrouwd en dat de aios deze rol met supervisie op afstand kan vervullen tijdens diensten op de huisartsenpost. De aios is medeondertekenaar van de verklaring als teken dat de aios akkoord is met het oordeel van de opleider. De bekwaamheidsverklaring is als digitaal formulier in te vullen in het (E-)portfolio. De ondertekende bekwaamheidsverklaringen worden opgenomen in het (E-)portfolio en gaan in kopie ter informatie naar de huisartsenpost.

13. Dienstdoen als consultarts/visitearts/telefoonarts

De aanbevelingen in de *Leidraad Diensten* hebben tot doel te bereiken dat de aios gedurende de laatste drie maanden van zijn opleiding in staat is om in alle drie de rollen volledig dienst te doen op de huisartsenpost, met de aantekening dat er nog immer sprake is van een leersituatie onder bereikbare en beschikbare supervisie van de opleider. De opleiding in deze fase is gericht op het integreren van de drie rollen onder de volgende voorwaarden

- De aios is in het bezit van de bekwaamheidsverklaringen in alle drie de rollen en een kopie hiervan is aanwezig op de huisartsenpost;
- De opleider is steeds direct voor de aios bereikbaar en beschikbaar;
- De aios stemt er zelf mee in dat de opleider in principe niet fysiek aanwezig is;
- De opleider dient desgevraagd de situatie ter plekke te komen beoordelen. Van de betreffende huisartsenpost wordt verwacht, dat er – rekening houdend met de lokale geografische situatie – afspraken gemaakt worden over de tijdslimiet, waarbinnen de opleider ter plaatse dient te zijn (bijvoorbeeld op basis van het protocol m.b.t. het oproepen van een achterwacht);
- De opleider en de aios zijn er gezamenlijk verantwoordelijk voor om bij aanvang van de dienst de andere dienstdoende huisartsen en de eerstverantwoordelijke assistente te informeren over de gemaakte afspraken en de bereikbaarheid van de opleider;
- Het koppel aios-opleider moet in staat geacht worden om minimaal de productie van één huisarts te leveren;
- De opleider is bereikbaar en beschikbaar om bij te springen als door het werktempo van de aios de workload voor de op de huisartsenpost aanwezige huisartsen teveel gaat oplopen, dit naar het oordeel van de leidinggevende op de huisartsenpost;
- Aan het einde van de dienst evalueert de opleider de dienst met de aios in de vorm van een kort leergesprek (rapportage, evaluatie en feedback).
- Aan het einde van de dienst vraagt de opleider de medewerkers waarmee de aios op de post dienst heeft gedaan (triagisten, chauffeurs, andere dienstdoende huisartsen), een oordeel te geven over het functioneren van de aios in de betreffende rollen op de post.

Gebruikte afkortingen

AED	Automatische Externe Defibrillator
Aios	Arts in opleiding tot specialist
ANW	Avond, nacht en weekend
BLS	Basic Life Support
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CGS	College Geneeskundig specialismen
CVA	Cerebro Vasculair Accident.
ComBel	Competentie Beoordeling Lijst
ECG	Elektrocardiogram (hartfilmpje)
Fte	Fulltime equivalent
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
HAO	Huisartsopleider
HAP	Huisartsenpost
HDS	Huisartsen Dienstenstructuur
HIS	Huisartsen Informatiesysteem
InEen	Vereniging van gezondheidscentra, zorggroepen, huisartsenposten, ROS'en (regionale ondersteuningsstructuren) en eerstelijns diagnostische centra.
Inst	Instituut
KBA	Kenmerkende Beroepsactiviteit
KPB	Korte Praktijk Beoordeling
RGS	Registratiecommissie Geneeskundig Specialismen
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
LOVAH	Landelijke Organisatie van Aspirant Huisartsen
NHG	Nederlands Huisartsen Genootschap
NTS	Nederlandse Triage Standaard
SBOH	Werkgever van huisartsen in opleiding
SEH	Spoedeisende hulp
Wet BIG	Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg
WGBO	Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst
Wkkgz	Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg

Definiëring van begrippen

A-B-C-D-E benadering Standaard benadering bij acute medische zorg;

Opleider Huisarts werkzaam in de huisartspraktijk en door de RGS erkend voor de praktijkopleiding van aios;

Opleidingsinrichting Door de RGS erkende instelling, dan wel een locatie van de instelling waar praktijkopleiding plaatsvindt;

Opleidingsinstituut Instituut dat ten behoeve van de opleiding tot huisarts door de RGS erkend is;

STARTclass Een cursus spoedzorg die onder auspiciën van Huisartsopleiding Nederland en gefaciliteerd door de SBOH wordt aangeboden in de Schola Medica te Utrecht

Waarnemend opleider Huisarts die de taken van een opleider voor een bepaalde periode onder vastgestelde voorwaarden waarneemt, en die voldoet aan vastgestelde criteria.

Bijlage 1 Opleidingscoördinator op de huisartsenpost

Functie

- Trait d'union tussen de bij de opleiding betrokken partijen
- Planning en organisatie van onderwijs op de post
- Vertegenwoordiger in regionaal netwerk

Positie en aanstelling

Het opleidingsinstituut stelt de opleidingscoördinator aan bij de huisartsenpost in overeenstemming met de huisartsenpost. De opleidingscoördinator oefent zijn werkzaamheden uit op de post. De positie van de opleidingscoördinator t.o.v. de opleiders van aios is voornamelijk coördinerend en zondig sturend. De opleidingscoördinator krijgt bij voorkeur een aanstelling (arbeidsovereenkomst) voor bepaalde tijd bij het opleidingsinstituut, waarbij het hoofd van het instituut optreedt als functioneel leidinggevende. De opleidingscoördinator legt verantwoording af aan het hoofd van het opleidingsinstituut.

Profiel

De voorkeur gaat uit naar een huisarts, die:

- erkend huisartsopleider is, of als huisarts verbonden is aan het opleidingsinstituut en vertrouwd met onderwijs geven, of een kaderhuisarts spoedzorg;
- werkzaam in of bekend is met het gebied waar de huisartsenpost is gevestigd;
- diensten doet op de post waar hij/zij wordt aangesteld;
- aantoonbaar procesmatig en projectmatig kan denken en handelen.

Taken

- Creëren draagvlak voor opleiden op de post.
- Profileren van de functie van opleidingscoördinator.
- Introductie van de aios op de huisartsenpost.
- Aanspreekpunt zijn voor opleiders, aios, huisartsenpost, opleidingsinstituut en HVRC.
- Zo nodig aanspreekpunt zijn voor een aios die om welke reden dan ook onvoldoende dienst kan doen.
- Maken en bewaken van protocollen en richtlijnen t.a.v. het functioneren van de aios op de post.
- Regelen en bewaken van de randvoorwaarden voor opleiding (sprekkamer, video, inlogcode aios enz.).
- Aansturen en controleren van het secretariaat van de post m.b.t. het uitvoeren van administratie bij het opleiden van aios op de post (beheer bekwaamheidsverklaringen, lijst waarnemende opleiders, planning aios in het rooster van de post).
- Organiseren van gelegenheid (ruimte en tijd) voor onderwijs op de post (zoals consultatie, observatie en feedback).
- Stimuleren dat de aios diensten met supervisie op afstand kunnen doen, zoals in dit document beschreven.
- Afstemmen dat aios ook deel kunnen nemen aan onderwijs op de post, zoals: spoedeisende geneeskunde, telefonische consultvoering, functioneren als telefoonarts, triage, organisatie, omgang met ethische kwesties.
- De aios zoveel mogelijk betrekken bij onderwijs dat ook aangeboden wordt aan de reguliere huisartsen die op de post werken (bij voorbeeld nascholing over Kindermishandeling).
- Signaleren naar instituut welk cursorisch onderwijs gewenst is.
- Afstemming beleid m.b.t. opleiding tussen opleidingsinstituut, opleiders en huisartsenpost.
- Afstemming en uitwisseling tussen opleidingscoördinatoren van de verschillende posten.
- Medewerking verlenen bij visitatie van de post.
- In het kader van de tweede-tranche-gelden: meedenken over projecten van opleidingsinstituut en huisartsenpost voor het optimaliseren van de opleiding op de post (verbetering van het onderwijsklimaat, onderwijsontwikkeling of onderwijsinnovatie).
- Aftekenen van de door de HDS in te dienen declaratieformulieren tweede-tranche-gelden.

Veel van de genoemde onderwijsactiviteiten zijn in principe een taak van de eigen opleider of de waarnemend opleider. De opleidingscoördinator kan hierbij een signalerende en adviserende rol spelen. Het is niet noodzakelijk dat de opleidingscoördinator de genoemde taken zelf uitvoert: hij kan ze ook delegeren aan anderen, maar dient er dan wel op toe te zien dat ze ook adequaat uitgevoerd worden.

Aantekeningen